

การก่อรูปองค์กรของภาคประชาชนในจังหวัดตราด

สิตางค์ เจริญวงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาไทยศึกษา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

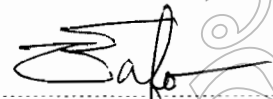
มีนาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

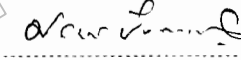
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ สิตางค์ เจริญวงศ์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

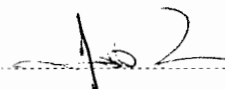
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

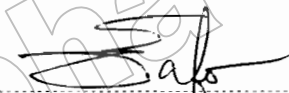
.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ดร.เทียนชัย ศศิศาสตร์)

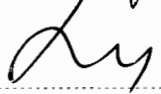
.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง)

.....กรรมการ
(ดร.เทียนชัย ศศิศาสตร์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

.....กรรมการ
(ดร.ศักดิ์นา บุญเปี่ยม)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการ
การศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรัส ฉกรรจ์แดง)

วันที่ ๓๖ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

ประกาศขอบคุณ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงไปไม่ได้ ถ้าขาดการให้คำปรึกษาและแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในวิทยานิพนธ์ จาก ดร.เทียนชัย ศศิศาสตร์ ซึ่งเป็นประธานการควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ผศ.ดร.ชัยชนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งทำให้ข้าพเจ้าได้แนวทางในการศึกษาหาความรู้ และประสบการณ์ในการทำวิจัยอย่างครบถ้วนแก่ข้าพเจ้า

ขอขอบคุณ ผศ.ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง และ ดร.ศักดิ์นา บุญเปี่ยม กรรมการสอบปากเปล่าที่ให้คำเสนอแนะในการปรับปรุงและแก้ไข จนทำให้วิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้ามีความสมบูรณ์ครบถ้วนมากขึ้น

ขอขอบคุณ ศาสตราจารย์วิรัช ปุณฺณโกต และ รศ. ภารดี มหาจันทร์ ที่มอบความรู้และให้คำแนะนำที่ดี แก่ข้าพเจ้าตลอดหลักสูตรจนกระทั่งศึกษาอยู่

ขอขอบคุณ พี่วันร จະนุ (พีติน) และพี่ ๆ นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาไทยศึกษาทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาแนะนำแนวทาง และเป็นกำลังใจให้กับข้าพเจ้าระหว่างการศึกษา

ขอขอบคุณกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ที่ได้จาก พี่นภัสวรรณ สุภาทิพย์ (พีหนุ่ย) และนายฐานชน จันทรเรือง นิสิตไทยศึกษารุ่นสองเพื่อนร่วมชั้นเรียนของข้าพเจ้า

ขอขอบคุณ เพื่อน ๆ ของข้าพเจ้าทุกคน ที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือแก่ข้าพเจ้าระหว่างที่ข้าพเจ้าศึกษาอยู่จนกระทั่งจบการศึกษา

ขอขอบคุณ นางสาวรุ่ง บรรลึงค์ และนายสัมพันธ์ เจริญวงศ์ มารดาและบิดาผู้ให้กำเนิด และให้การศึกษากับข้าพเจ้า ขอขอบคุณตาสังเวียน บรรลึงค์ และยายสะอาด บรรลึงค์ผู้ที่เลี้ยงดูข้าพเจ้าตลอดจนให้คำปรึกษา และส่งสอนข้าพเจ้าให้ทำในสิ่งที่ถูกต้องเสมอมา

ขอขอบคุณ นางสาวฐนปกรณ เจริญวงศ์ (ป้ายุ) ที่มีส่วนร่วมในการส่งเสียข้าพเจ้าระหว่างการศึกษาล่าเรียนมาตั้งแต่ปริญญาตรีจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมี น้ำเอ๋ น้ำตุ๊ก ป้าโต และญาติพี่น้องทุกคนที่เป็นกำลังใจแก่ข้าพเจ้าในการศึกษาล่าเรียน

สิตางค์ เจริญวงศ์

51910391: สาขาวิชา: ไทยศึกษา; ศศ.ม (ไทยศึกษา)

คำสำคัญ: องค์การของภาคประชาชน/ตราด

นางสาวสิตางค์ เจริญวงศ์: การก่อรูปองค์กรของภาคประชาชนในจังหวัดตราด
(GROUP ORGRANIZATION OF POPULAR SECTOR IN TRAT PROVINCE) คณะกรรมการ
ควบคุมวิทยานิพนธ์: เทียนชัย ศศิศาสตร์, ร.ด., ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, ร.ด., 210 หน้า ปี
พ.ศ. 2553

การวิจัยเรื่องการก่อรูปองค์กรของภาคประชาชนในจังหวัดตราด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาในเรื่องของปัจจัยและกระบวนการในการก่อรูป การพัฒนา และข้อเสนอในการสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรภาคประชาชนในจังหวัดตราด วิธีการศึกษาใช้แนวการวิจัยเชิงคุณภาพแนวประวัติศาสตร์ โดยผู้วิจัยมุ่งศึกษาในกลุ่มขององค์กรภาคประชาชนที่มีบทบาทสำคัญซึ่งมีอยู่สามกลุ่มด้วยกัน คือ เครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรของชีวิต กลุ่มองค์กรชุมชนคนตราด และกลุ่มสภาองค์กรชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยร่วมกันที่มีผลต่อการก่อรูปและพัฒนาขององค์กรภาคประชาชนจังหวัดตราดโดยทั่วไปได้แก่ บทบาทผู้นำ ทิศทางสังคม วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจเงินตรา และสถานภาพความเป็นทางการของกลุ่ม ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าทั้งสามกลุ่มมีความแตกต่างกัน ดังนี้ เครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ เป็นกลุ่มที่มีการก่อรูปขึ้นมาในภาคประชาสังคม โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำกลุ่มในการทำงาน การพัฒนาของกลุ่มจึงเป็นการพัฒนาที่อยู่บนเงื่อนไขของการตอบสนองการแก้ปัญหาเงินทุนของชาวบ้านในจังหวัดตราด การยอมรับในเรื่องของสวัสดิการ การเงินและบัญชีที่ง่ายและโปร่งใส ซึ่งเป็นการพัฒนาจากเครือข่ายหมู่บ้านไปสู่เครือข่ายระหว่างจังหวัด และการพัฒนาจากรูปแบบเครือข่ายกลุ่มไม่เป็นทางการมาสู่การเป็นสมาคมในปัจจุบัน ดังนั้นเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มให้พัฒนาต่อไปในรูปแบบของขบวนการทางสังคม สององค์กรชุมชนคนตราดพบว่าการก่อรูปจากการที่เป็นองค์กรโดยจัดตั้งของรัฐ มีการพัฒนาไปตามนโยบายและงบประมาณของหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาผลักดัน แต่ยังมีระบบการบริหารจัดการที่ไม่ชัดเจนเนื่องจากมีการทำงานที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานขององค์กรที่ไม่เป็นทางการดังนั้นจึงควรสร้างความเข้มแข็งโดยการพัฒนาองค์กรให้มีความเข้มแข็งในรูปแบบของสมาคม และสามกลุ่มสภาองค์กรชุมชนพบว่าการก่อรูปมาในรูปแบบของนโยบายของสาธารณะในรูปแบบพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 แต่สภาองค์กรชุมชนยังมีการพัฒนาที่เป็นไปในรูปแบบของการพัฒนาเชิงปริมาณที่เน้นการจัดตั้งอยู่เนื่องจากการพัฒนาของสภาองค์กรชุมชนยังอยู่บนเงื่อนไขของการพัฒนาที่เป็นไปตามงบประมาณและนโยบายขององค์กรมหาชน อย่างไรก็ตามในฐานะที่เป็นองค์กรที่มีกฎหมายรองรับโดยตรงเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาสภาองค์กรชุมชนให้เป็นสถาบันทางการเมืองต่อไปในอนาคต

51910391: MAJOR: THAISTUDIES; M.A. (MASTER OF ARTS IN THAISTUDIES)

KEYEORD: GROUP ORGRANIZATION OF POPULAR SECTOR /TRAT.

SITANG CHAREANWONG: GROUP ORGRANIZATION OF POPULAR SECTOR
IN TRAT PROVINCE. THESIS ADVISORS: CHAIYON PRADITSILP, Ph.D., THIECHAI
SASISART, Ph.D. 210 P. 2010

The matter of this thesis is the group organization in Trat province. The thesis studies the factor, process of formulation, process of development and prescription of strengthening the group organization in Trat province. The research of this thesis is the qualitative historical method that focuses on the role of civil organization such as Satajasrasomsap, Organization in Tat and The council of community.

The result of this study that are the similarity of the factor, process of formulation, process of development are the role of leadership, the social capital, the capital way and the status of whether or not formal organization . The result of this study are different factor, process of formulation, process of development and prescription of firming the group organization in Trat province. The formulation of Satajasrasomsap formulate group organization according to civil society . A monk is the leadership to formulate, develop and to work according to condition of the fund in villagers, welfare, honest accounting . All this conditions is the development of network between village and province and the development of network from informal to association .

Organization in Tat derived the policy and budget of state but the management in organization is informal. The development should organize according to the formal organization for the efficient organization. The council of community formulates group organization according to the act of legislation of council of community (2551) that support public sphere of people to formulating the plan of community. That development of the community remain policy and budget of public organization so The council of community should develop to be the political institution in the future .

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	12
ขอบเขตการศึกษา	12
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	13
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรภาคประชาชน	14
แนวคิดเรื่องการก่อรูปขององค์กรภาคประชาชน.....	28
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	54
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	61
3 วิธีการศึกษา	64
การเก็บรวบรวมข้อมูล	64
กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล	65
การตรวจสอบข้อมูล	66
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
4 ผลการวิเคราะห์.....	67
บริบทพื้นฐานของจังหวัดตราด.....	67
การก่อรูปองค์กรของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์	76
การก่อรูปขององค์กรชุมชนคนตราด	119

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การก่อรูปของสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดตราด	153
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	175
สรุปผลการวิจัย	175
อภิปรายผลการวิจัย	180
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	182
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	183
บรรณานุกรม	184
ภาคผนวก	194
ก. รายชื่อคณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนระดับจังหวัดตราด	196
ข. พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551	197
ประวัติย่อของผู้วิจัย	210

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรของชีวิต	91
2 สมุดบัญชีเงินฝากกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรของชีวิต	107
3 ข้อมูลระบบตรวจสอบสมุดบัญชีของสมาชิก	108
4 รายชื่อคณะทำงานขับเคลื่อนการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล จังหวัดตราด	160
5 จำนวนสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดตราด	161
6 ข้อมูลสภาองค์กรชุมชนในจังหวัดตราด	166

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 โครงสร้างการบริหารแรกจัดตั้งของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ระดับหมู่บ้าน.....	87
2 โครงสร้างกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรของชีวิตระดับหมู่บ้าน...	94
3 การทำงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรของชีวิตในหมู่บ้าน .	97
4 โครงสร้างกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรของชีวิตระดับจังหวัด	99
5 การทำงานขององค์กรชุมชนคนตราดระยะแรก	124
6 การขับเคลื่อนประเด็นงานขององค์กรชุมชนคนตราดในพื้นที่.....	128
7 การขับเคลื่อนงานพลิกฟื้นวิถีชุมชนขององค์กรชุมชนคนตราด	130
8 การขับเคลื่อนงานแผนแม่บทชุมชนขององค์กรชุมชนคนตราด	131
9 การขับเคลื่อนงานสวัสดิการชุมชนขององค์กรชุมชนคนตราด.....	132
10 พื้นที่การทำงานในเรื่องเกษตรและทรัพยากรขององค์กรชุมชนคนตราด.....	133
11 การขับเคลื่อนงานของเครือข่ายเยาวชนคนดีศรีเมืองตราด	134
12 การรับรองสถานภาพองค์กรชุมชนขององค์กรชุมชนคนตราด	135
13 การขับเคลื่อนงานเรื่องที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัยและบ้านมั่นคง	136
14 โครงสร้างองค์กรชุมชนคนตราด.....	137
15 โครงสร้างใหม่ขององค์กรชุมชนคนตราด.....	140
16 กรอบการวิจัย.....	179

การวิจัยในครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์ เกี่ยวกับการพัฒนาที่ชุมชนเป็นแกนหลัก

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ปีการศึกษา 2553